

Sygn.akt III AUa 1868/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 lipca 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Marek Szymanowski (spr.)

Sędziowie: SA Maria Jolanta Kazberuk

SA Alicja Sołowińska

Protokolant: Magda Małgorzata Gołaszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 1 lipca 2015 r. w B.

sprawy z odwołania I. S. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o prawo do niezrealizowanego świadczenia

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 23 października 2014 r. sygn. akt IV U 5419/14

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 1868/14

UZASADNIENIE

Decyzją dnia 10 lutego 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. odmówił I. S. (1) prawa do niezrealizowanego świadczenia po zmarłym mężu D. S. (1) za styczeń 2014 r. W jej uzasadnieniu organ rentowy powołał się na treść art. 138a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, w świetle którego organ rentowy nie ma podstaw do żądania zwrotu świadczenia przekazanego na rachunek w miesiącu, którym nastąpił zgon świadczeniobiorcy. Zwrócił uwagę, że świadczenie za styczeń 2014 r. zostało przekazane na rachunek w banku. Mąż odwołującej zmarł dnia 6 stycznia 2014 r., a świadczenie za styczeń 2014 r. zostało przekazane na rachunek bankowy.

I. S. (2) w odwołaniu od powyższej decyzji domagała się wypłaty emerytury męża. Podała, że mąż zmarł dnia 6 stycznia 2014 r., zaś rachunek został zlikwidowany 7 stycznia 2014 r. Wniosła o wypłatę tego świadczenia na swój adres.

Wyrokiem z dnia 23 października 2014r. Sad Okręgowy w Olsztynie zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał I. S. (1) prawo do niezrealizowanego świadczenia po zmarłym mężu D. S. (1) za miesiąc styczeń 2014r.

Sąd Okręgowy ustalił, iż mąż wnioskodawczym D. S. (1), ur. dnia (...) był uprawniony do emerytury od dnia 1 sierpnia 2007 r. a świadczenie to organ rentowy wypłacał w terminie płatności ustalonym na 15- tego dnia każdego miesiąca

(zaświadczenie -k-15, plik-1 akt ZUS.). I. S. (1) jest uprawniona do emerytury od dnia 30 marca 2008 r. Dnia 6 stycznia 2014 r., mąż wnioskodawczyni zmarł. W dniu 10 stycznia 2014r. I. S. (2) wystąpiła do ZUS o wypłatę niezrealizowanego świadczenia po zmarłym mężu informując , iż z dniem 7 stycznia 2014r. rachunek bankowy zmarłego męża został zamknięty.

Sąd Okręgowy wskazał, iż zagadnienie zwrotu nienależnie pobranych świadczeń emerytalno-rentowych z ubezpieczenia społecznego oraz egzekucji i potrąceń z tych świadczeń regulują przepisy art. 138-144 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2013 r. 1440 ze zm. t.j.). Organ rentowy w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji powoływał się na przepis art. 138a powołanej ustawy, zgodnie z którym podmiot prowadzący rachunek płatniczy oraz bank i spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytową prowadzące rachunek inny niż płatniczy, a także wydawca instrumentu płatniczego są obowiązani zwrócić Zakładowi kwoty świadczeń przekazane na ten rachunek albo instrument płatniczy, za miesiące następujące po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy. Obowiązujący od dnia 1 lipca 2004 r. art. 138a ustawy nakładał na banki i spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe obowiązek zwrotu organom rentowym kwot świadczeń przekazanych za miesiące następujące po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy. Przy czym z dniem 7 października 2013 r. rozszerzono zakres podmiotowy art. 138a, obejmując nim podmiot prowadzący rachunek płatniczy, bank i spółdzielczą kasę oszczędnościowo-kredytową prowadzące rachunek inny niż płatniczy, a także wydawcę instrumentu płatniczego. W razie bezpodstawnej odmowy zwrotu organ rentowy wydaje decyzję obciążającą, która - po uprawomocnieniu się - stanowi podstawę do ściągnięcia żądanych kwot w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Zatem założeniem omawianej regulacji jest umożliwienie organom rentowym odzyskania świadczeń wypłaconych, mimo ustania do nich prawa.

Brzmienie powyższego przepisu nie może budzić wątpliwości i w ocenie Sądu Okręgowego i przesądza o konieczności zmiany zaskarżonej decyzji i uwzględnienia odwołania skarżącej. Zdaniem Sądu Okręgowego Wbrew stanowisku ZUS - rację ma bank, w którym zmarły D. S. (1) posiadał swój rachunek indywidualny, na który wpłynęła kwota należnego świadczenia emerytalnego za styczeń 2014 r. Bank ten słusznie argumentował w odpowiedzi na wezwanie ZUS do zwrotu świadczenia po zgonie, że jako instytucja finansowa - w świetle art. 138 a ustawy emerytalnej - nie ma obowiązku jej zwrotu do organu rentowego.

D. S. (1) zmarł dnia 6 stycznia 2014 r., a już dzień później jego małżonka dokonała zamknięcia rachunku w banku. Jednocześnie dnia 10 stycznia 2014 r. złożyła do ZUS wnioski o wypłatę niezrealizowanego świadczenia informując, że dnia 7 stycznia 2014 r. rachunek jej zmarłego męża został zamknięty. Mimo posiadania tych danych, organ rentowy w dniu 14 stycznia 2014 r. przesłał do banku przelew należnego świadczenia emerytalnego dla D. S. (1) za styczeń 2014 r. W konsekwencji, w przekonaniu Sądu Okręgowego odwołująca zasadnie domaga się od ZUS wypłaty należnej emerytury za styczeń 2014 r. Zawiadomiła bowiem pozwanego dużo wcześniej przed ustalonym terminem płatności emerytury (ustalonym na 15-tego dnia każdego miesiąca) o śmierci męża i zamknięciu jego rachunku, a mimo to pozwany w dniu 14 stycznia 2014 r. - dzień przed terminem płatności przelał kwotę świadczenia emerytalnego na rachunek zmarłego.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy na zasadzie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. uwzględnił odwołanie orzekł jak w wyroku.

We wniesionej apelacji organ rentowy zaskarżył powyższy wyrok w całości i zarzucił mu ;

1. naruszenie przepisów prawa procesowego tj. art. 233 w zw. z 328 §2 k.p.c. i 3 k.p.c. poprzez brak rozważania wszystkich dowodów;
2. naruszenie przepisów prawa materialnego tj.
  - a. art. 136 ust.1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2013 r. 1440 ze zm. t.j.). poprzez przyznanie I. S. (2) prawa do niezrealizowanego świadczenia po zmarłym mężu za miesiąc styczeń 2014r. ;

b. art. 138a ust. 1 ustawy poprzez przyjęcie, iż istnieją podstawy do żądania zwrotu świadczenia przekazanego na rachunek bankowy w miesiącu, w którym emeryt zmarł i za który przysługuje świadczenie.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja podlegała oddaleniu.

W sprawie jak się zdaje zarówno organ rentowy jak Sąd Okręgowy wadliwie zdefiniowali problem, który wymagał rozstrzygnięcia. W świetle bowiem okoliczności w sprawie niespornych organ rentowy nie kwestionował prawa wnioskodawczyni – małżonki zmarłego D. S. (1) do niezrealizowanego świadczenia wynikającego z art. 136 ust.1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2013 r. 1440 ze zm. t ,j.) skoro usiłował spełnić to świadczenie przelewając środki na rachunek bankowy zmarłego. Bezsprzeczne w sprawie jest , iż we wniosku złożonym w organie rentowym w dniu 10 stycznia 2014r. o wypłatę zrealizowanego świadczenia wnioskodawczyni I. S. (1) wniosła o wypłatę tego świadczenia na wskazany we wniosku adres zameldowania. Do wniosku dołączyła przy tym akt zgonu męża wskazując datę jego śmierci (06.01.2014 r.) . Co więcej również w dniu 10 stycznia 2014 r. złożyła wniosek o wypłatę pogrzebowego i również w tym wniosku nie podała konta, na które miałyby nastąpić wypłaty. Zaskarżona decyzja nie kwestionuje w istocie prawa skarżącej do niezrealizowanego świadczenia, a jedynie wskazuje, iż świadczenie to zostało przelane na konto męża, a zatem organ twierdzi , iż przedmiotowe świadczenie już wypłacił. W sprawie zatem nie mamy do czynienia z kwestionowaniem przez organ rentowy prawa skarżącej do przedmiotowego świadczenia, lecz z twierdzeniem, iż świadczenie to zostało spełnione i z tej przyczyny już nie przysługuje. Rozstrzygnięcie zatem apelacji, a wcześniej odwołania uzależnione było od odpowiedzi na pytanie czy w istocie organ rentowy spełnił właściwie swoje zobowiązanie, czy też nie. Zważywszy na to, iż uprawniona do świadczenia wskazała we wniosku złożonym przed jego spełnieniem (co przyznaje w apelacji organ rentowy) sposób spełnienia świadczenia poprzez przekazanie środków na adres zameldowania (k.10 a.r.) nie można uznać , że organ rentowy spełnił świadczenie prawidłowo. Skoro bowiem do świadczenia uprawniona jest wnioskodawczyni, a spełnienia świadczenia dokonano na rachunek zmarłego męża (abstrahując już od okoliczności nie do końca wyjaśnionej czy został on w dniu 7 stycznia 2014r. zamknięty) to nie można przyjąć zwolnienia się przez organ rentowy z swojego zobowiązania. Środki bowiem zgromadzone na rachunku bankowym podlegają zasadniczo dziedziczeniu (wyjąwszy środki o których mowa a w art. 55 ust.3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe Dz.U.2015.128 j.t.) na zasadach ogólnych po ustaleniu kręgu spadkobierców i składu spadku, co może oznaczyć z punktu widzenia wnioskodawczyni konieczność toczenia sporów, iż przelania kwota nie wchodzi w skład spadku lecz jest jej należna z innego tytułu. W konsekwencji czego to ona musiałaby ponosić skutki niewłaściwego spełnienia świadczenia (sprzeczenie z wnioskiem skarżącej). W tych okolicznościach uznać należało, iż zapadły wyrok mimo częściowo błędnego uzasadnienia jest trafny , i należy go rozumieć w ten sposób, iż organ rentowy winien prawidłowo spełnić świadczenie zgodnie z wnioskiem skarżącej przesłać kwotę należnego niezrealizowanego świadczenia na jej adres – bowiem jego zobowiązanie z tytułu wypłaty niezrealizowanego świadczenia nie wygasło, skoro spełniono je wadliwie. Nie oznacza to oczywiście ,iż organ nie powinien podjąć kroków do odzyskania świadczenia wadliwie spełnionego w dniu 14 stycznia 2014r. poprzez przelanie na rachunek bankowy należący do zmarłego. Oczywiście jest bowiem, iż skarżąca nie może uzyskać niezrealizowanego świadczenia 2-krotnie, ani środków tych nie może sobie zatrzymać bank. Problemem w sprawie jest niewątpliwe tajemnica bankowa, którą zasłania się bank w świetle akt rentowych, a która uniemożliwia w niniejszym postępowaniu żądaniu od banku informacji dotyczących konta zmarłego (art. poczynienia ustaleń co do art. 105 ust. 1. pkt 2 d) ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz.U.2015.128 j.t.) pozwala żądać od banku informacji przez sąd tylko w związku z prowadzonym postępowaniem spadkowym lub o podział majątku między małżonkami albo prowadzoną przeciwko osobie fizycznej będącej stroną umowy sprawą o alimenty lub o rentę o charakterze alimentacyjnym. Powołanie się przez bank na art. 138a ustawy ma tylko takie znaczenie, iż nie będzie możliwe odzyskanie od banku spornej kwoty w drodze ściągnięcia w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, na podstawie prawomocnej decyzji organu rentowego. Nie przesądzając sprawy w tym zakresie nie jest wykluczone odzyskanie spełnionego wadliwie świadczenia w dniu 14 stycznia 2014r. niezależnie od tego , kto odniósł korzyść z tego tytułu bez podstawy prawnej. Jest rzeczą w zasadzie

wtórny czy jest to bank czy też spadkobiercy zmarłego D. S. (2), rozważania w tym zakresie nie są konieczne do rozstrzygnięcia sprawy.

W tym stanie rzeczy na zasadzie art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł jak na wstępie